

เรื่องไม้ทำหัวหุ่น เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับช่างผู้ประดิษฐ์หัวหุ่นเป็นอย่างมาก และถือได้ว่าเป็นหัวใจของช่างแกะหัวหุ่น ซึ่งช่างแต่ละคนจะหวงไว้สำหรับสกุลช่างแต่ละพื้นที่เท่านั้น ทั้งนี้ผู้เขียนได้รับความเมตตาจากท่านผู้ทรงความรู้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนวยการ ขำปรำงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คุณต้ามั่ง แดงบาง คุณพ่อสุพจน์ การกิจเจริญ อาจารย์มณฑล เหมศรี ผู้เชี่ยวชาญด้านช่างประณีตศิลป์ สาขาช่างแกะสลัก กลุ่มช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร อาจารย์สุดใจ สิงห์ราชย์ ซึ่งอาจารย์แต่ละท่านได้กรุณาให้ความรู้ ตลอดจนคำแนะนำที่ใช้ในการทำหุ่นออกเป็นลักษณะของความแข็ง เนื้อไม้ สีนํ้าหนัก และคุณภาพของไม้ในการนำไปแกะทำหัวหุ่น ความรู้ทั้งหมดที่ท่านทั้งหลายข้างต้นได้ถ่ายทอดให้ผู้เขียนครั้งนี้ ถือเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ กล่าวคือ นำไปเป็นแนวทางในการเทียบวัดเนื้อไม้ให้เข้ากับชิ้นงาน ซึ่งนับว่ามีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อช่างรุ่นหลัง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงความรู้ทุกท่านที่ได้บอกเหตุและผลของไม้ที่ใช้ในงานเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาช่างไม้ในแขนงช่างไทยต่อไป

ตามรอยครูสู่ “อุยฉายยูงทอง”

ฉันทนา เอี่ยมสกุล*

เออ เอ้อ เอ๋อ เฮอ เออ เฮอ เออ เอ้ย... อุย...ฉาย...เอย เสียงเอื้อนอันไพเราะก่อนที่จะร้องเพลง “อุยฉายเอย” เป็นความไพเราะที่ให้ความละเมียดละไมในความประณีตบรรจงจากการกลั่นกรองออกมาเป็นบทเพลงของงานวรรณศิลป์ การร้องเพลงอันไพเราะของงานด้านดุริยางคศิลป์ การสอดประสานบรรเลงดนตรีของงานด้านดุริยางคศิลป์ ซึ่งประจวบและสอดคล้องกันกับลีลาท่ารำอันงดงาม อ่อนช้อยของนาฏศิลป์ไทย กระบวนการของการร้องรำทำเพลงที่ลงตัวเช่นนี้ จึงเป็นผลให้การอุยฉายที่สืบทอดมาจากบรมครูครั้งโบราณได้จัดเป็นการรำที่มีแบบแผนที่ค่อนข้างจะตายตัวทั้งในเรื่องของดนตรี การขับร้อง ส่วนกระบวนการทำรำอาจจะต่างกันบ้างที่ลีลาท่ารำในการตีบทตามคำร้อง ซึ่งจะมีท่ารำที่แตกต่างกันตามแต่บรมครูแต่ละท่านจะเห็นงาม

รำอุยฉาย พระยาอนุนามราชชน (ยง เสถียรโกเศศ) ได้กล่าวไว้ในหนังสืออธิบายนาฏศิลป์ ไทยว่า “การอุยฉายเป็นการแสดงภาษานาฏศิลป์ที่มีคุณค่าทางนาฏศิลป์เป็นเลิศ นิยมกันว่าตัวละครสามารถแสดง

อารมณ์ความภาคภูมิใจออกมาทางท่ารำได้ดีกว่าที่จะพูดออกมาทางปาก

การรำอุยฉายในวงการนาฏศิลป์หมายถึงลีลาการรำรำขณะที่ตัวละครเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถแปลงกายหรือแต่งกายได้งดงาม เป็นศิลปะการรำรำที่มีความวิจิตรบรรจง ผู้ที่รำรำจะต้องเป็นผู้มีฝีมือ องค์ประกอบที่สำคัญของการรำอุยฉายคือตัวละครที่มีรูปร่างและใบหน้างดงาม มีความสามารถในการรำรำและสามารถสอดใส่อารมณ์ได้ถูกต้องตามบทร้อง และเสียงปี่ที่เป่าเลียนแบบคำร้องอย่างขัดด้อยขัดคำ

การรำอุยฉายนั้นประกอบด้วยเพลงร่ำร้อง เพลงอุยฉายและเพลงแม่ศรี เพลงอุยฉายเป็นเพลงโบราณมีจังหวะทำนองช้า ส่วนเพลงแม่ศรีจะมีจังหวะและทำนองเร็วขึ้น การรำอุยฉายมีแบบแผนการรำที่สวยงามปฏิบัติสืบต่อกันมา ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการทำรำที่อ่อนช้อย งดงาม กรีดกรายไปตามจังหวะเสียงปี่ซึ่งมีความไพเราะ การรำอุยฉายเป็นที่นิยมนำมาใช้กับตัวเอกของการแสดงโขนหรือการแสดงละครเป็นส่วนใหญ่

*รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการละคร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ซึ่งใช้กับตัวละครที่จะต้องแปลงกาย หรือกับตัวละครที่ต้องการจะแสดงถึงความภาคภูมิใจในความงามพร้อมกับการแต่งองค์ทรงเครื่องที่งดงาม เช่น การรำจួយฉาย เบญกาย จួយฉายพราหมณ์ จួយฉายวันทอง จួយฉายศุภปงา จួយฉายอินทรชิต จួយฉายมานพ จួយฉายฮเนา เป็นต้น

จากการที่ผู้เขียนเคยได้รับการถ่ายทอด กระบวนการรำจួយฉายเบญกาย จួយฉายวันทอง และ จួយฉายกิ่งไม้เงินทองจากคุณครูลมูล ยมะคุปต์ และ คุณครูเฉลย สุขะวณิช ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย และ ศิลปินแห่งชาติ ผู้เขียนมีความประทับใจในกระบวนการรำอันงดงามเป็นแบบแผนสืบต่อกันมา โดยคุณครูเฉลย ได้รับทอดมาจากละครวังสวนกุหลาบในสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา และบรมครูทั้งสองท่านได้นำเอาความรู้ต่างๆ ทางด้าน โขนละครจากวังสวนกุหลาบมาถ่ายทอดทั้งในรูปของ หลักสูตรการสอนและการแสดงให้แก่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ได้มีองค์ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์มากมายที่ควรค่าแก่ การจะต้องอนุรักษ์ไว้มิให้สูญหายไป การรำจួយฉายกิ่ง ไม้เงินทองจัดเป็นการแสดงบทเบิกโรงละครหลวงที่มี คุณค่า ซึ่งคุณครูลมูล และคุณครูเฉลย ได้เล็งเห็นถึง ความสำคัญของการรำจួយฉายกิ่งไม้เงินทอง ซึ่งเป็นการ รำที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งจะมีข้อจำกัดว่า จะ รำเบิกโรงเฉพาะก่อนแสดงละครในเท่านั้น จะนำไป

แสดงก่อนละครชนิดอื่นๆไม่ได้ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์ทรง ประกอบการรำโดยมีพระราชประสงค์ไปในทาง ให้ เป็นสวัสดิมงคล ในการแสดงนาฏศิลป์ถวายหน้าที่ ประทับแสดงให้เห็นว่านาฏศิลป์เป็นของคู่บ้านมี คู่เมืองและที่สำคัญคือพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์ อุปถัมภ์ให้นาฏศิลป์นั้นยังคงอยู่คู่แผ่นดินไทยตลอดมา ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นฉบับของเจ้าจอมมารดา สายและเจ้าจอมละม้ายในรัชกาลที่ ๕ สืบทอดมาเป็น รูปแบบของละครวังสวนกุหลาบ ซึ่งบทร่อนนั้นจะสั้นลง กว่าบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ และเพื่อใช้ในการ แสดงเบิกโรงละครเรื่องอิเหนาในปี พ.ศ.๒๕๐๘ คุณครูลมูล ยมะคุปต์ และคุณครูเฉลย สุขะวณิช ได้ถ่ายทอดการ รำจួយฉายกิ่งไม้เงินทองนี้ ให้แก่ อาจารย์สามปอยดง เครือ นันตา และรองศาสตราจารย์ฉันทนา เอี่ยมสกุล โดยสมมติผู้แสดงเป็นเทพธิดาออกมารำ ร้องเพลง จួយฉายพวง (ร้องเดียวเดียวไม่มีใครรับ) แล้วออกเพลง แม่ศรี ๒ บท เมื่อจบเนื้อร้องปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี ดนตรี รับแล้วจบด้วยทำนอง การรำชุดนี้แต่งกายยืนเครื่อง ตัวนางแบบนางกษัตริย์ ศีรษะสวมรัตเกล้ายอด จอนหู รัตท้ายข้อ อุบะดอกไม้ทัด ผู้แสดงจะมัดตัวด้วยแป้งขมิ้น เพื่อให้ผิวเป็นสีเหลืองนวล

“นุญฉายกิ่งไม้เงินทอง”

นุญฉายกิ่งไม้เงินทอง : แต่งกายชุดไทยเกล้าผมมวย

จากการได้เป็นศิษย์ของคุณครูลมูล ยมะคุปต์ และคุณครูเฉลย ศุขะวณิช จึงได้เห็นถึงหลักการในการถ่ายทอดท่ารำของท่าน ท่านจะรำเป็นแม่แบบพร้อมๆ กับการขับร้องเพลงไปด้วย ท่านจะชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ศิษย์ นอกจากนั้น ยังได้มีโอกาสได้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบางประการ เช่นเมื่อออกแสดงรำนุญฉายกิ่งไม้เงินทองทุกครั้ง ท่านจะให้แต่งกายยืนเครื่องนางตลอด แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งในงานศิลปวัฒนธรรมประจำปีทีสนามใหญ่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ท่านทั้งสองได้จัดให้มีการแสดงในชุดนี้ แทนที่จะให้ผู้แสดงเพียง ๒ คน แต่งกายยืนเครื่องนางเหมือนเช่นเดิม ท่านให้ให้ผู้

แสดงเต็มสนาม แต่จะมีคู่เอกอยู่ข้างหน้า ๒ คน การแต่งกายท่านก็ได้ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมโดยแต่งกายชุดไทยเรียบง่าย เก้าอี้ผมมวยต่ำ ล้อมมวยด้วยดอกไม้เป็นพวงมาลัย โดยเป็นข้อสังเกตว่าท่านมิได้ยึดติดในแบบ แผนที่ยึดตัวว่าต้องแต่งกายยืนเครื่อง และต้องใช้ผู้แสดงเพียง ๒ คนเท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าท่านมิใช่เป็นเพียงนักอนุรักษ์เท่านั้น ท่านยังเป็นนักพัฒนาและในขณะเดียวกันท่านก็เป็นผู้นำในด้านความคิดสร้างสรรค์ ท่านได้คิดประดิษฐ์ระบำรำฟ้อนต่างๆ มากมาย รวมทั้งระบำโบราณคดี ซึ่งเป็นระบำที่มีความสวยงาม เป็นที่นิยมแพร่หลายจนถึงปัจจุบันนี้

จากการที่ผู้เขียนได้รับถ่ายทอดการรำ
ฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง เมื่อครั้งยังเด็กเกิดความประทับใจ
ในบทร้องที่มีความไพเราะ ให้ความหมายที่ดี ประจวบ
กับสอดคล้องกับท่ารำที่อ่อนช้อยงดงาม แสดงถึงศิลปะ
การรำรำที่มีความประณีตตามแบบแผนโบราณ
ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ ผู้เขียนจึงนำการรำชุดนี้มาใช้
เป็นแบบเรียนให้กับนักเรียนและนักศึกษาที่เรียนวิชา
นาฏศิลป์ไทย และการรำชุดนี้ทำให้ผู้เขียนเกิดแนวคิด
และแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์การแสดงที่เป็น
สัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยยึดหลัก
แบบแนวทางของการรำฉุยฉายกิ่งไม้เงินทองนี้เป็นต้นแบบ

ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ได้จัดโครงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ในวโรกาส
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชในงานวันธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
นาฏราชสักการะ ๗๒ พรรษาภูมิ ผู้เขียนจึงได้นำ
รูปแบบกระบวนท่ารำฉุยฉายกิ่งไม้เงินทอง ซึ่งเคยได้รับ

ถ่ายทอดมาจากบรมครูนำมาประยุกต์ใช้เป็นการแสดง
รำเบิกโรงชุดรำฉุยฉายยุงทอง เบิกโรงก่อนการแสดง
ในงานมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยได้ขอความกรุณาให้
คุณครูพนิดา สิทธิวรรณ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย
เป็นผู้ประพันธ์บทร้องรำฉุยฉายยุงทอง เพื่อเป็นรำถวาย
พระพร การแสดงชุดนี้ผู้แสดงจะถือกิ่งดอกยุงทองสี
เหลืองแดง ซึ่งเป็นดอกไม้พระราชทานจากพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งถือเป็นดอกไม้
มงคล อันเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
แต่ได้ดัดแปลงให้ผู้แสดงถือกิ่งดอกยุงทองเพียงมือเดียว
เพื่อจะได้เห็นกิริยารีดกรายของการใช้มือตั้งวงและจับ
รำรำอีกข้างหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของ
ลีลาการใช้มือการจับและการตั้งวงอันเป็นความงาม เพื่อ
แสดงถึงภาษานาฏศิลป์ที่จะสอดใส่อารมณ์ให้สอดคล้อง
กับบทร้องตามรูปแบบของการรำฉุยฉายอันเป็น
เอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทย

ท่ารำ เป็นการรำตีบทตามบทร้องตามรูปแบบและกระบวนท่ารำของการรำฉุยฉาย
ท่ารำเป็นการรำรำชมความงามของหญิงสาวที่แต่งเครื่องทรงอันงดงาม มือถือกิ่งดอกยุงทอง
อันเป็นดอกไม้มงคล ดอกไม้แห่งสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมกับอัญเชิญสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์มาสถิตในธรรมจักร บันดาลให้เกิดความรัก พลังแห่งความสามัคคีให้ชาวไทยทุกคน
อยู่ร่วมกันด้วยความรัก และสันติสุข

ดนตรีและบทร้อง สำหรับดนตรีใช้วงปี่พาทย์ ทำเพลงฉุยฉายและเพลงแม่ศรีโดยยึด
หลักการร้องที่เรียกว่า “ฉุยฉายพวง” คือการร้องเที่ยวเดียวไม่มีปีเป่ารับทวนบทอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ
จบบทร้องแล้ว ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเร็ว-ลา

เครื่องแต่งกาย รำฉุยฉายยุงทองจะไม่ยึดรูปแบบตายตัว แต่งกายตามโอกาส เช่น
ผู้แสดง ๒ คน ก็จะแต่งกายยืนเครื่อง รัดเกล้ายอ สวมติเป็นเทพธิดา หากผู้แสดงจำนวน
มากจะแต่งกายชุดไทยสีเหลืองแดงหรือสีขาว ตั้งเกี้ยวหรือสนองเกล้า ใส่จอนหนู และรัดท่ายข้อ

โอกาสที่แสดง รำฉุยฉายยุงทองนี้ใช้เป็นการแสดงเบิกโรงก่อนที่จะแสดงละครหรือ
โขนเป็นเรื่องเป็นราว หรือใช้เป็นชุดการแสดงเบ็ดเตล็ดทั่วไปตามโอกาสอันเหมาะสม

ดอกยุงทอง

ต้นไม้ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปลูก "ต้นทางนกยูง" ให้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

บทเบิกโรงอุยฉายยุงทองก่อนการแสดงโขนเฉลิมพระเกียรติ นารายณ์ลักการะ ๗๒ พรรษาภูบตี โดยมี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร

อุยฉายยุงทอง

ปี่พาทย์ทำเพลง

ร้องเพลงอุยฉาย

อุยฉายเอ๋ย

เหมือนเทพธิดา

ทั้งจิตกิริยา

อ่องค์ทรงเครื่อง

ลงมาเยื้องกราย

โศภาน่ามอง

อร่ามเรืองเจิดฉาย

แสงเพชรแพรพรายนำขมยั้งนัก

ฉิวพรรณดั่งทอง นวลละอองผ่องพักตร์

รับปี่พาทย์

ร้องเพลงแม่ศรี

แม่ศรีเอ๋ย

เกิดกึ่งยุงทองนาถ

ขออัญเชิญเทพไท

ประทานสุขสมานสมัค

แม่ศรีธรรมศาสตร์

ลีลาส เยื้องยัก -รับ

สถิต ใน ธรรมจักร

มั่นรักร่วมใจเอ๋ย

รับปี่พาทย์-เร้ว-ลา

บทกลอน คุณครูพนิดา สิริจิรวรรณ

ทำร่ำ คุณครูฉันทนา เอี่ยมสกุล

โขนธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ นาวราชลักการะ ๗๒ พรรษาภูมิ
“นุญฉายยุงทอง”

นาฏศิลป์ไทยนั้นเกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของ
บรมครูที่สืบทอดมาแต่โบราณแต่ ระยะเวลาของแต่ละยุค
แต่ละสมัยก็จะทำให้เกิดตัวแปรที่ไม่สามารถจะอนุรักษ์
คลังความรู้ต่างๆ ที่บรมครูได้สร้างไว้ให้คงอยู่ได้ จึงเกิด
การสูญหายไปเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นระบบการ
เรียนการสอนสมัยใหม่ไม่เหมือนการเรียนการสอนแบบ
โบราณ ซึ่งจะเน้นทักษะ การฝึกปฏิบัติ ทำให้เกิดความ
ชำนาญ ซึ่งต่างจากปัจจุบันจะเน้นการให้ความรู้มาก การ
ฝึกปฏิบัติน้อยจึงได้แต่ปริมาณแต่ขาดคุณภาพเหมือนดัง
เช่นการเรียนการสอนนาฏศิลป์รุ่นโบราณ จึงเป็นความ
จำเป็นที่ครูนาฏศิลป์ควรจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้อนุรักษ์
ความงดงามอันประณีตของนาฏศิลป์ไทยที่บรมครูได้
มอบไว้เป็นสมบัติอันล้ำค่าให้คงอยู่ แต่ขณะเดียวกันก็นำ
ความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาสร้างสรรค์เพื่อให้ทันต่อ
สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็น
สถาบันที่ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

โดยเฉพาะศิลปการแสดงนาฏศิลป์โขน ซึ่งมีพลตรี
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้วางรากฐานทางด้าน
วัฒนธรรมไทย โดยต้องการให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ซาบซึ้ง
รู้คุณค่าและรักในศิลปะประจำชาติ โดยท่านได้สร้างคน
ที่รักนาฏศิลป์โขน สร้างคนดูมากกว่าที่จะสร้างศิลปิน จึง
ได้มีการสืบสานวิชานาฏศิลป์และโขนในมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์มาโดยตลอด

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มีสาขาวิชาโ
ขนนาฏศิลป์ไทย เปิดการเรียนการสอนเป็นวิชาโท และ
เนื่องจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดเป็นวิชาเลือกเสรี
จึงมีนักศึกษาหลากหลายคณะมาเลือกเรียนวิชาของ
สาขานาฏศิลป์ไทยเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า
เยาวชนไทยก็ยังมี ความสนใจ ใฝ่ที่จะเรียนรู้วิชาที่จะ
บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนคนไทย อีกทั้งยังได้เป็น
ส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่คู่
ประเทศไทยสืบไป

บรรณานุกรม

- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. บทเบิกโรงละครหลวง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทย, ๒๔๖๓
- อนิต อยู่โพธิ์. นายประเลง ระเบิดง โมงครุ่มและเกิดเทิง, พระนคร : กรมศิลปากร
- ธรรมศาสตร์, สุธิบัติการแสดงโขน (โขนธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ นานราชลักการะ ๗๒ พรรษา ภูบติจัดแสดง ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๐-๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๓) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครเรื่องรามเกียรติ์. พระนคร : บรรณาคาร, ๒๕๑๓
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ละครเบิกโรงตึกดำบรรพ์. พระนคร
- ศิลปการแสดงของไทย. จัดพิมพ์โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒
- ศิลปากร, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. การแสดงนาฏศิลป์. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๒
- อนุমানราชธน, พระยา. หนังสืออธิบายนาฏศิลป์ไทย. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๙๔

ศิลปะเพื่อการแต่งกาย : รูปร่างของผู้หญิง กับรูปแบบเครื่องแต่งกาย

ปรีดา บุญยรัตน์*

ศิลปะเพื่อการแต่งกายนำเสนอแนวคิดและวิธีการแต่งกาย โดยนำหลักการทางศิลปะมาใช้สร้างความกลมกลืนระหว่างรูปร่างของผู้สวมใส่และรูปแบบเครื่องแต่งกาย ช่วยลดทอนปัญหาด้านรูปร่างด้วยแบบของเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม ทำให้เกิดความสวยงาม

หลายครั้งเมื่อจะสวมใส่เสื้อผ้า เชื่อว่าทุกท่านคงเคยถามตนเองอยู่บ่อยๆ ว่า ควรจะใส่อะไร แบบไหนถึงจะดูดี เหมาะสมกับโอกาส เสื้อกับกระโปรงหรือกับกางเกงอย่างไรจึงจะเข้ากัน สีไหนถึงจะเข้ากันได้ดี และมีความเหมาะสมกับเหตุการณ์ สถานที่หรือไม่ คำถามเหล่านี้ก่อให้เกิดความกดดันไม่มากนักน้อย ไม่แพ้ความกดดันจากการทำงานขึ้นสำคัญขึ้นใหญ่ขึ้นหนึ่งทีเดียว บางครั้ง จากเงื่อนไขของแบบเสื้อผ้าและรูปร่างกับช่วงเวลาสั้นๆ ก่อนออกไปทำงานหรือนัดกับใครสักคน ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจ หงุดหงิดหรืออารมณ์เสียไปเลยก็ว่าได้ ใส่แล้วถอด ถอดแล้วเปลี่ยนใส่ตัวใหม่ หมุนซ้ายขวา หันหน้าหันหลัง ก็ยังไม่ถูกใจจนกระทั่งเสื้อผ้า

กองอยู่กับพื้นจนนับไม่ถ้วน ต้องกัดฟันตัดสินใจเลือกจึงจะจบกระบวนการที่จะแต่งตัวแต่ละครั้ง

ความไม่พึงพอใจในรูปร่าง โดยเฉพาะในจุดที่ตนเองเห็นว่าไม่สมส่วนเป็นเหตุที่สำคัญที่สร้างความไม่มั่นใจเวลาสวมใส่เสื้อผ้า บางครั้งเห็นเสื้อผ้าแบบถูกใจอยากสวมใส่ก็สวมใส่ไม่ได้ เพราะอาจทำให้อ้วนหรือหนาเหลือแบบที่ใส่แล้วดูเหมาะสมเพียงไม่กี่ตัว และสวมใส่อยู่เป็นประจำ ในทางตรงกันข้ามบางคนรูปร่าง สมส่วนไม่มีปัญหาในการสวมใส่ แต่ไม่เข้าใจเลือกแบบที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของตนเองก็เป็นปัญหาอีกลักษณะหนึ่ง โดยธรรมชาติแล้วรูปร่างของแต่ละคนมีจุดเด่นและจุดด้อยเป็นองค์ประกอบด้วยกันทั้งสิ้น ข้อดีและข้อเสียต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อมีข้อบกพร่องก็ต้องมีข้อดีจึงจะเกิดกระแสไฟฟ้าหรือพลังงาน เมื่อมีข้อดีก็ต้องมีข้อเสีย การประกอบกันของทั้งสองสิ่งที่ตรงข้ามเป็นวงล้อของธรรมชาติอย่างหนึ่ง เป็นกฎที่ไม่อาจฝ่าฝืนได้ ไม่มีใครเลยที่มีรูปร่างสมบูรณ์แบบไร้ที่ติ ถ้าจะมีก็เป็นเพียงต้องการ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปกรรมออกแบบทัศนศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์